

Tantárgyfelosztás

A tantárgyfelosztás az órarend előtt elkészítendő, az alkalmazandó törvények által meghatározott feltételeknek megfelelő, de az intézmény sajátos helyzetét is figyelembe vevő, alapvető pénzügyi dokumentum.

A tantárgyfelosztás alapjául az intézményre érvényes óraterv szolgál. Az óraterv a törvény erejével írja elő, hogy egy adott típusú és évfolyamú osztályban, valamely tantárgyból hetente hány órát kell tartani. Megadja, hogy hetente összesen hány órája legyen a tanulónak, és ettől legfeljebb 10%-al lehet eltérni felfelé, lefelé egyáltalán nem. A központi óratervekben több helyen töredék (fél) órák is szerepelnek. A két előbbi mondat ellentmondása feloldható, hiszen az óraszámok két szomszédos évfolyam között átcsoportosíthatók, esetleg felfelé kerekíthetők. Nálunk minden évfolyamon, minden osztályban, minden tantárgy heti óraszámja a helyi óraterv szerint egész, így nincs szükség év közben órarendváltásra. Gimnáziumban, a 11. és 12. évfolyamon hetente 4 órát kell a szabadon választott tantárgy óráira fordítani (nálunk ezt fakultációnak hívjuk, hagyományból fakadóan is, de inkább a könnyebben használható megnevezés miatt – fakt, a szabadon választható tantárgy helyett).

Az óratervek a különböző osztályokban eltérőek. Ez az emelt óraszámú oktatás miatt van így. Iskolánkban egy osztály kivételével minden osztályban emelt óraszámú oktatás folyik, melyet tagozatoknak nevezünk. Tagozataink: általános tagozat (itt informatikából heti plusz egy óra van mindkét évben), angol, német, biológia-kémia, matematika és magyar-történelem. Az osztályok indításakor meghatározzuk az első két évfolyamra az óratervet, majd két év elteltével, a fakultációs választás függvényében, a 11. és 12. évfolyamra érvényes óratervet. Tehát minden osztálynak négy évre érvényes óraterve van rögzítve a rendszerben. A rendszer tartalmaz egy alapértelmezett óratervet, mely egy kattintással a különböző osztályóratervekbe bevihető, és már csak kisebb javításokat kell a pontos óraterv létrehozásához végrehajtani.

Az osztályok száma, az óratervek, és a pedagógus létszám alapján a fenntartó önkormányzat tervezni tudja azt, hogy az adott évben túlórára mekkora pénzüsszeget kell előirányoznia. Ezért írtam fentebb, hogy itt alapvető pénzügyi dokumentumról van szó.

Természetesen az óraterveket minden osztályban maradéktalanul érvényesíteni kell a tantárgyfelosztásban. A tantárgyfelosztás egy olyan táblázat, amely minden osztályra előírja, hogy az óraterv szerinti tanórákat mely pedagógusnak kell tartania (ez gyakorlatilag a pedagógus munkabeosztása, időbeosztása pedig az órarend). A tantárgyfelosztás tartalmazza azt is, hogy mennyi a pedagógus heti kötelező óraszámja (22 vagy félállás esetén 11,

óraadóként pedig 0). A pedagógust beosztása, vagy egyéb pedagógiai megbízatása alapján órakedvezmény illeti meg. Az órakedvezmény széles skálán, 1-től 20-ig változhat. A tantárgyfelosztás tartalmazza a tanórán kívüli foglalkozások óraszámát is (felzárkóztatás, tehetséggondozás, tömegsport, énekkar). Tartalmazhatja külön nyilvántartva az esti tagozaton tartott óratervi órákat abban az esetben, ha az esti tagozat órarendjét a nappali osztályok órarendjével nem célszerű együtt kezelni. Nálunk ez a helyzet. A vidéki esti tagozatos osztályainkban ugyanis tömbösítve tanítunk, azaz lényegében kéthavi órarend szerint. A tantárgyfelosztás és a tantárgyfelosztás alapján készített órarend, a ténylegesen megtartott és egyéb számított órák segítségével történik a két hónapos intervallumokra vonatkozó tanítási időkeret, a teljesítménymutató illetve túlóra kiszámítása. A túlóra kiszámításról a pedagógus menüpontban olvashatunk. Ebből az is kiderül, hogy az órarend is egy alapvető pénzügyi dokumentum.

Mivel a TANFORDI fejlesztése során az első lépés a tantárgyfelosztás kidolgozása volt, a további gépi megoldásokat már ez determinálta. Mivel a tantárgyfelosztás elsődlegesen pedagógus oldalról van leírva, pedagógusokra van bontva az iskolai összesítés (azaz a fenntartó és a gazdasági vezetés számára kezelhető formában van rögzítve), így az egyéb órarendi vonatkozásokat ennek figyelembevételével volt célszerű megoldani. Itt arról van szó, hogy hogyan kerüljenek a rendszerbe a csoportbontásos és időpont-összevonásos tanórák, esetleg ezek keveréke. Most ezekről írnék egy kicsit részletesebben.

Csoportbontás azt jelenti, hogy egy osztályban egy tantárgyat, például matematikát, egy időben két pedagógus tanít két csoportban. Másik eset, amikor például idegen nyelvet egy osztályban, úgy tanítanak csoportbontásban, hogy az osztály egyik fele angolt, a másik németet tanul. Harmadik eset, ha két teljesen különböző tantárgy miatt történik csoportbontás, például magyar és történelem. A lényeg az, hogy az osztály legalább kétfelé bomlik, és egyszerre több pedagógus tart ugyanakkor (természetesen más tanteremben) órát. A TANFORDI rendszer úgy van felépítve, hogy egy adott nevű tantárgyat, egy osztályban csak egy pedagógus taníthat. Matematika esetén, és a fenti példánál maradva, ez ellentmondás. Ennek feloldása a következő: ha egy tantárgyat csoportbontásban kell tanítani valamely osztályban, akkor arra a tantárgyra több nevet kell a rendszerbe felvenni, egyszerűen egy indexként felfogható számot írva a végére: matematika 1, matematika 2, matematika 3,... igény szerint. Így ugyanaz a tantárgy a rendszer szerint különböző, hiszen más a neve. De az is meg van oldva (mert szükség van rá), hogy a több, látszólag különböző tantárgyról megállapítható legyen, hogy ugyanaz. Erre jó a rövidítés. Minden tantárgy nevének van kétféle rövidítése. Egy 3-5 betűs, mely a szükséges szerint az indexeket is tartalmazza. Valamint egy 3 betűs, mely a különböző nevű, de

ugyanolyan tartárgyakra ugyanaz, például matematika minden példánya esetén: mat.

Az időpont-összevonás azt jelenti, hogy előírható, hogy a tantárgyfelosztásban leírt tanítási tételekből valamennyit ugyanabban az időpontban kell megtartani, függetlenül attól, hogy a tételek egy vagy több osztályt érintenek. Még az is előfordulhat, hogy két, egyébként egymással a tanulók révén nem keveredő osztálynak tartott órát (két vagy több pedagógussal), egyszerre kell tartani, mert például így lehet segíteni a teremgondokon. Például: amikor egy osztálynak idegen nyelvi órája van, akkor valamely másikkal legyen informatika, mert az idegen nyelv csoportbontásos, kell egy plusz terem, az informatika viszont az informatika szaktanteremben van, amit egyébként más órákra nem használunk, azaz ebben a pillanatban üres lenne. Egyszerű időpont-összevonásra példa lehet még a következő (nálunk így van). Legyen a második évfolyamon az emelt óraszámú tagozatos osztályokban minden osztályfőnöki óra egyszerre, kedd 7. órában. Azért 7.-ben, mert az osztály heti óraszámja 31, és úgy gondoljuk, hogy inkább az osztályfőnöki óra legyen ebben az időpontban, mintsem mondjuk a matematika.

Csoportbontás és időpont-összevonás egyszerre. Erre is mondanék példát. Nálunk a testnevelést nemek szerinti csoportbontásban tanítjuk. Mivel több év viszonylatában igaz, hogy a fiúk száma a lányok számánál jóval kisebb, ezért két-két, egy évfolyam lévő osztály fiú tagjai egy csoportot alkotnak, és a két osztálynak egyszerre van testnevelés órája, összesen tehát három pedagógussal (egy fiú és két lány csoport). Ez a példa egyszerre csoportbontás és időpont-összevonás is. Másik példa a fakultáció, amely akár teljes évfolyamot is érinthet (nálunk akár öt osztályt is, ezekre az órákra egyébként az órarendben célszerű odafigyelni). A rendszer ezt az összetett csoport és időpont-összevonást a többitől megkülönböztetve, fakultációs csoportonként kezeli.

A csoportbontáshoz és időpont-összevonáshoz, valamint a fakultációhoz csoportokat hozunk létre, melyekbe besoroljuk az érintett pedagógusokat a tanítási tételeik révén. A csoport leírása tartalmazza azt, hogy mely osztályok tartoznak a csoportba. Osztályok közötti csoportösszevonást is létre lehet hozni egyetlen tanárhoz, ha például valamilyen szakmai vagy gyakorlati tárgyat egyetlen pedagógus tart több osztálynak (a mi iskolánkban egészségügyi tantárgyknál erre is volt példa).

A csoportba tartozást a pedagógus tanítási tételeinél jelezzük. Külön kezeljük, mint ahogy azt fentebb említettem, az úgynevezett egyszerű csoportokat, és külön a fakultációt. A pedagógus tanítási tételénél (természetesen csak akkor, ha kell) feltüntetjük, hogy a tétel mely csoportba tartozik.

További, az órarend elkészítését segítő adatok is vannak az óratervekben, illetve a tantárgyfelosztásban rögzítve. Ilyen például a tömbösítés. Ennek lényege a következő: az óratervben a heti óraszámot nem egyetlen számmal rögzítjük, például 4, hanem leírjuk azt, hogy a kérdéses óramennyiséget milyen eloszlásban kell megtartani a héten. Tehát, ha a négy órát különböző napokon, akkor ezt így rögzítjük: 1111. Másik esetben, ha ebből 2 órát egy napon, a többit ettől különböző napokon kell tartani, akkor ezt írjuk: 211. A rendszer ezt úgy értelmezi, hogy valamely napon két egymás utáni órát kell elhelyezni az órarendben, a másik kettőt további egy-egy napon. A másik, amit rögzíteni lehet a tanítási tétel tanterme. Ez a legszigorúbb (vagyis utoljára figyelembe vett) terem-meghatározás a tantermek kiosztásánál. Egyébként a tanterem meghatározási sorrend: osztály tanterme, tantárgy szaktanterme, pedagógus tanterme (előfordulhat, hogy egy pedagógus minden óráját ugyanabban a létező, vagy logikailag létező - nálunk ilyen a tornaterem: minden testnevelőhöz hozzá van rendelve egy, csak a program szerint létező - tanteremben tartja) és végül a tanítási tétel tanterme.

A tantárgyfelosztás feltöltésekor segítséget kapunk arra vonatkozóan, hogy a tanítási tételek mely pedagógusoknak jegyezhető be, ha még nincs a felosztásba beírva. A tantárgyfelosztás betöltése a helyesen rögzített óraterv után már csak egyszerűen kattintásokkal történik.

Lehetőség van a tantárgyfelosztásnak osztály szerinti lekérdezésére és feltöltésére is. Az óratervekben ellenőrizhető, hogy mely órákhoz nincs még pedagógus hozzárendelve. Listát lehet kérni arról, hogy az egyes tantárgyakat ki tanítja az intézményben. Összesítő táblázatot lehet készíteni a tantárgyfelosztásról, melyből kiderül, hogy a hagyományos értelemben véve a pedagógusoknak mennyi a heti túlórája. Formázott Excel táblázatban megjelenő, teljes listát lehet készíteni a fenntartó önkormányzat részére. Tanév végéhez közeledve, a következő évre vonatkozó, előzetes tantárgyfelosztás is készíthető. A következő tanévre való áttérést gépi megoldások segítik (a rendszer figyelembe veszi a felmenő rendszert és az előzetes tantárgyfelosztást). Végül egy kis egyszerű szolgáltatás: a fakultációs naplók átvételéhez HTML oldalt készíthetünk, melyen a pedagógus neve mellett az is szerepel, hogy hány fakultációs csoportja van, azaz hány naplót kell átvennie.